

OSMOTIILILÄN TEOLOGIAA IX

Väinö Hotti

Teh. VHn

(nettikuva)

Tietoja

Kuvaus

Timo Junkkaala on teologian tohtori ja Helsingin yliopiston dosentti kirkkohistorian alalla. Hän jäi eläkkeelle Suomen Raamattuopiston toiminnanjohtajan tehtävästä 1.5.2015, mutta toimii yhä Perustalehden päätoimittajana. [Wikipedia](#)

Synty: 22. lokakuuta 1948 (ikä 75 vuotta), [Helsinki](#)

Kirjat: [Osmo Tiililä-- protestantti](#), [Oikein väärin ymmärretty Luther](#),

Timo Junkkaala, Osmo Tiililä - protestantti (PerusSanoma Oy 2004, s.828).

(nettikuva)

OSMO TIILILÄ

Piispojen paimen

Tietoja

Kuvaus

Osmo Antero Tiililä toimi Helsingin yliopiston dogmatiikan professorina 1939–1967. Hän oli paitsi professori ja tutkija myös tuottelias kirjoittaja ja suosittu kristillinen puhuja, joka kokosi suuret kuulijajoukot. Hänen kiinnostuksensa tutkijana suuntautui erityisesti herätysliikkeisiin. [Wikipedia](#)

Synty: 3. maaliskuuta 1904, [Tampere](#)

Kuoli: 16.joulukuuta 1972, [Helsinki](#)

Kirjat: [Elämäni ja kirjani](#), [Syvällä kulkee väkevä virta: valitut runot](#), [Antti J. Pietilä: kiistelty kirkonmies](#)

(nettikuva)

EELIS GULIN

Tietoja

Kuvaus

Eelis Gideon Gulin oli Helsingin yliopiston Uuden testamentin eksegetiikan professori 1933–1945 ja Tampereen hiippakunnan piispa 1945–1966. Gulinin erityisiä toimialoja olivat kristillinen ylioppilas- ja nuorisotyö sekä ekumeenisten suhteiden solmiminen ja ylläpito. [Wikipedia](#)

Synty: 29. joulukuuta 1893, [Mikkeli](#)

Kuoli: 4. elokuuta 1975, [Helsinki](#)

*”Kirkolliset erimielisyydet heijastuivat Tiililän ja Gulinin väleihin taas syksyllä 1946, kun **Tiililä toivoi Gulinin ottavan puhutteluun ne papit,***

*joiden näkemykset poikkesivat kirkon opista. Tiililän mielestä oli väärin, että papit saivat puhua ja kirjoittaa "minkäläistä evankeliumin totuuden syrjäyttämistä ja kieltämistä tahansa" kenenkään puuttumatta asiaan. Esimerkkeinä hän mainitsi Arto Tolsan ja Ilmari Tuomisen, joiden kirjoituksia hän itse oli arvostellut. Toinen opetti Tiililän mukaan, että **kaikissa uskonnoissa on sama usko, toinen taas samasti humanismin ja kristinuskon**. Tiililä ehdotti, että Gulin kutsuisi heidät tuomiokapituliin tekemään selkoa opistaan...Ellei mitään tehtäisi, jouduttaisiin Tiililän mukaan opilliseen anarkiaan. **Hän oli valmis tarvittaessa tekemään virallisen valituksen tuomiokapituliin, jos Gulin pitäisi sitä toivottavana**" (426-427) ...*

*"Antaessaan palautetta Tiililä murehti, että Gulin antoi kirjassa Uuden testamentin synnylle vain inhimillisen selityksen. "Minua surettaa, että seurakunta saa kirjassasi arvovaltaiselta taholta selityksen, **joka osoittaa, että teologina eliminoit Jumalan sanan jumalallisen synnyn**" (429).*

MAALLINEN JA HENGELLINEN

Vakavaa aikaa

*"Tiililän mukaan uskonnonopettajan tuli olla apologeetti, kristinuskon puolustaja...Tiililä kysyi, **missä ovat ne uskonnonopettajat, "jotka eivät lepää, ennenkuin ovat todella löytäneet vakaumuksen joka kestää"**. Apologia oli siis yhä lähellä Tiililän sydäntä" (446-447) ...*

*"On teologeja, jotka uhraavat koko elämänsä tutkimukselle, **jonka varassa he eivät katso voivansa elää ja kuolla**. Kun ankara hetki tulee, on heidän hypättävä laivasta ulos. Parempi on etsiä laivaa, joka kestää myrskyt" (447).*

*"Tiililän mukaan oli sekä teologeilta että maallikoilta voitava edellyttää, että he - Tiililä lainasi apostoli Paavalin sanoja ovat **"aina valmiit vastaamaan jokaiselle, joka heiltä kysyy sen toivon perustusta, joka heissä on"** ja että he hajottavat maahan "järjen päätelmät ja jokaisen varustuksen, joka nostetaan Jumalan tuntemista vastaan" (448).*

"Tiililä oli huolissaan siitä, että papit eivät olleet valmistautuneet puolustamaan kristinuskkoa" (448).

*”Vasta silloin, kun julistajalla on ollut aikaa itse viipyä ammentamassa Jumalan sanan syvyyksistä ja sana on koskettanut hänen omaa sydäntään, ”vasta silloin näpertelyt unohtuvat ja **olennainen suunnattomalla painollaan pääsee oikeuksiinsa**” (448).*

*”Apologia oli Tiililän mielestä valitettavan heikkoa ja kristityt saivat oman taitamattomuutensa tähden **”arvonimen tyhmä”**. Pelkää apologia ei Tiililän mukaan riitä, vaan ydinasia oli itse toiminta. ”Kirkon paras vastaus kaikille arvostelijoilleen on uskollinen työskentely sielujen pelastumiseksi niin kuin toisaalla myös todellinen ihmisten rakastaminen ja palveleminen” (448).*

*”Aika, jota elämme, on ylenmäärin vakava. Tulevat ukkospilvet kerääntyvät taivaalle. Ihmiset aavistelevat suurten onnettomuuksien tuloa. **Jumalan seurakunta näkee antikristillisten voimien keskittyvän ja kysyy, onko Herran tuleminen lähellä.** Tällaisessa tilanteessa on kirkon työntekijöillä mitä suurin vastuu, sillä **pasuunan tulee antaa selvä ääni**” (449)*

Eskatologiaa

*”Kysymys lopun ajan tapahtumien järjestyksestä oli Tiililän mukaan **”mitä vaikein**”. Itse Tiililä kuitenkin lähti liikkeelle **”siitä olettamuksesta, että Kristus tulee ensin maailmalta salatulla tavalla herättämään kuolemaan nukkuneet pyhät ja tempaamaan omansa pilviin itseään vastaan sekä hallitsemaan tämän jälkeen tuhatvuotisen valtakunnan ajan**”. Tiililä piti siis ajatusta tuhatvuotisesta valtakunnasta perusteltuna. Vasta tuon ajanjakson jälkeen Kristus herättää kaikki kuolleet ja seuraa viimeinen tuomio” (451).*

*”**Erityisesti Tiililää huolestutti kirkon tila.** Teologien piittaamattomuus saattoi hänen mukaansa edistää antikristillisen rintaman voimistumista. **”...edellytykset eskatologiseen loppuselvittelyyn käyvät yhä selvemmiksi**”. **”Antikristuksen aika voi olla ovella - mutta sitten tulee Kristus**” (452).*

*”Tiililä totesi, että vaikkei vielä olekaan näkyvissä Israelin **”hengellinen palaaminen**”, on valtiollistakin uudelleensyntymistä pidettävä merkittävänä käänteenä. Tiililä tiivistä sanomansa niin, että **suuri antikristillinen vainonaika edeltää Kristuksen toista tulemistä.** Suuri lähetysaika ja*

juutalaisten kääntyminen saattaa hänen mukaansa tapahtua vasta tuhatvuotisessa valtakunnassa (452).

Eskatologisista kysymyksistä puhuivat ja kirjoittivat pääasiassa muut kuin luterilaiset ja siksi tuntui tarpeelliselta antaa "kirkonkin äänen" kuulua" (452).

(nettikuva)

URHO MUROMA
10.5.1890 -25.6.1966

"Arvostellessaan Urho Muroman kirjan, joka käsittelee lopun aikoja, Tiililä totesi, että lopun tapahtumista kirjoitetaan yleensä joko liian suurella tunteella ja varmuudella tai sitten mitäänsanomattoman varovasti. Muroma vältti Tiililän mukaan molemmat vaarat. Muromalla oli Tiililän mielestä suuren lukeneisuutensa ja kokemuksensa perusteella huomattava teologinen asiantuntemus...Muroma kirjoitti Tiililän mukaan herättääkseen ja rakentaakseen. Oli hyvä, että Muroma oli kirjallaan tullut "lahkojen temmellyskentälle" (453).

Maallinen ja hengellinen

*"Mikä siis oli Niinivaaran kirjan sanoma? Kirjan perusajatus oli, että raja maallisten ja hengellisten asioiden väliltä tuli purkaa. Tuosta rajasta oli Niinivaaran mukaan johtunut se, että kirkko jäi omaksi saarekkeeseen saavuttamatta yhteyttä ympäröivään yhteiskuntaan ja kulttuuriin. Niinivaaran mukaan ruotsalainen teologia ja Luther-tutkimus oli ravistellut tuota itsestäänselvyyttä ja tuonut asian kokonaan uuteen valoon. Ruotsalainen teologia tarkoitti edellä kuvattua **Lundin teologiaa**. Lundissa opiskelleet suomalaiset teologit olivat pitäneet Niinivaaran jatkuvasti hyvin informoituna. Ratkaisevaksi lähteeksi synodaalikirjaa ajatellen osoittautui Gustaf Wingrenin väitöskirja Luthers lära om kallelsen, **Lutherin oppi kutsumuksesta**, jonka Niinivaara joskus alkuvuonna 1943 vaihtoi kahdella Työmies-askilla Lauri Haikolalta Kouvolan asemalla (456).*

(nettikuva)

ERKKI NIINIVAARA
27.12.1907 – 29.8.1985

”Erkki Niinivaaran kirja Maallinen ja hengellinen synnytti suuren kohun syksyllä 1952. Kirja oli ns. synodaalikirja eli kirjoitettu virallista pappeinkousta varten. Ulkoasultaan kirja vaikutti suhteellisen vaatimattomalta; se oli satasivuinen ja sivukooltaan pieni” (455).

”Uusi Luther-tutkimus oli Niinivaaran mukaan osoittanut vääräksi sen käsityksen, että Luther oli kiinnostunut vain uskonnollisista kysymyksistä ja Jumala-suhteesta ja jättänyt käsittelemättä eettiset ja sosiaaliset kysymykset. Samalla oli joutunut uuteen käsittelyyn myös Lutherin ja pietismin suhde. Kysymys kosketti erityisesti Suomea, koska täällä maailman luterilaisimmaksi kutsutussa maassa juuri herätysliikkeiden oli usein sanottu edustaneen oikeaa luterilaisuutta. Tämähän oli myös Tiililän kanta ja hänen suuntaansa Niinivaara viestinsä ilmeisesti lähetti” (456).

”Niinivaara väitti, että Lutherin ajatus, jonka mukaan elämän tarkoitus sisältyy lähimmäisen palvelemiseen, oli kadonnut. ”Kun lähimmäinen on keskuksena, on Kristus keskuksena”, julisti Niinivaara” (457).

”Niinivaaran mukaan uskon ”sekularisoitumista” on se, kun tehdään raja uskovien ja syntisten välille” (457).

- Jälleen tyypillistä tämän päivän kansankirkon oppia: erotusta ei saa tehdä. Kaikki on kastettu Jumalan lapsiksi (VH:n huom.).

”Kun Jumala valitsi Israelin, se ei merkinnyt erään uskonnollisen provinsin luomista maailmanhistoriaan. Kysymys oli koko maailman lunastuksesta.” Niinivaaran mukaan tästä seurasi, ettei ihmisiä tule jaotella uskoviin ja jumalattomiin. Raja ei kulje ihmisten välillä, vaan taistelu käydään jokaisessa ihmisessä” (458).

”Niinivaara näyttää liittäneen ehtoollisen **tavalliseen syömiseen ja juomiseen**” (458) ...

”Tiililä laati asiasta laajan kirjoituksen, joka julkaistiin Kotimaassa 3. päivänä lokakuuta...Hän aloitti toteamalla, että kirkossa oli tultu merkiliseen tilanteeseen. **Sotien jälkeen muutamat papit** olivat hänen mukaansa esittäneet perustavissa teologisissa kysymyksissä sellaisia mielipiteitä, joita ei voi yhdistää kirkon perusteisiin. Tällaisia ajatuksia olivat Tiililän mukaan seuraavat: **kaikki maailman uskonnot ovat yhtä, luterilainen vanhurskauttamisoppi on murskattava, kaikki kastetut ihmiset ovat Kristuksen ruumiin jäseniä, pelastuskilvoitus on itsekkyyttä, uudestisyntynyt teologi on portto tieteen temppelissä ja herätyskristillisuus on väärä kasvannainen luterilaisessa kirkossa**” (460).

”kirjan käsittelyn Tiililä aloitti tarttumalla ajatukseen, jonka mukaan kirkko ei saisi rakentaa perittyjen ajatustottumusten varaan, vaan sen tulisi aina uudelleen etsiä itselleen sanomansa...siinä unohdettiin (Tiililän mukaan), ettei kirkko varsinaisesti ollut **etsivä** vaan **julistava kirkko**

...Tiililän mukaan Niinivaaralla on ollut kaksi lähdettä, **kristillissosiaalinen ajattelu ja lundilainen teologia**... Tässä yhteydessä Tiililä viittasi jälleen lundilaisen teologian juuriin ja totesi, että lundilaisuudella ja ritschliläisellä teologialla oli kiistämätön yhtymäkohta **tuonpuoleisuuden syrjäyttämisessä etiikan kustannuksella**” (460) ...

”Tiililän mukaan Niinivaara torjui koko Jumalan erityisen ilmoituksen. ”Kun kirkkoherra Niinivaara sanoo uhrattavan vieraalle alttarille, jos katsotaan `ratkaisevasti kristillisen katsomuksen alkavan vasta lunastuksesta`, hän kieltää Kristuksen ainutlaatuisen merkityksen Jumalan ilmoituksen tutkimisessa. **Tiililän mukaan vain Kristuksessa voimme ymmärtää Jumalaa ja hänen suunnitelmiaan.** Tiililä totesi vielä, että erityisen selvästi Niinivaaran kirjan raamatunvastaisuus näkyy siinä, kuinka kirjassa todetaan, **ettei tule opettaa Jumalan erityistä asioihin puuttumista tässä maailmassa**” (461).

”Tiililä perusteli ankaraa ja perusteellista kritiikkiä sillä, että Niinivaaran kirja aloitti kokonaan uuden vaiheen. Kyseessä oli ensinnäkin synodaalikirjoitus eikä mikä tahansa mielipiteen ilmaus. Aiemmin keskustelua oli

*käyty lehdissä, mutta nyt tuomiokapituli oli postittanut virallista pappein-
kokousta varten papeille harhaoppisen kirjan ja tullut näin itsekin
Tiililän mukaan väärrien oppien levittäjäksi” (461) ---*

*”Tiililän mielestä kyse ei ollut vain siitä, onko maallinen kutsumus yhtä
hyvä kuin hengellinen, vaan varsinaisesti siitä, **tunnustettiin**ko lainkaan
hengellistä todellisuutta. Taistelua ei käyty vain siitä, onko oikein tehdä
raja uskovien ja ei-uskovien välille, tai siitä, tuliko palvella Jumalaa vai
oliko kaikki muuttunut lähimmäisen palvelemiseksi. Niinivaaran lauseiden
takaa pilkotti uusi kokonaisnäkemys, joka ei Tiililän mukaan vaaranta-
nut vain pietismiä vaan koko kristillisen uskon. Tätä taustaa vasten
Tiililän raju hyökkäys on ymmärrettävissä” (462).*

(nettikuva)

Tietoja

Kuvaus

Eelis Gideon Gulin oli Helsingin yliopiston Uuden testamentin eksegetiikan professori 1933–1945 ja Tampereen hiippakunnan piispa 1945–1966. Gulinin erityisiä toimialoja olivat kristillinen ylioppilas- ja nuorisotyö sekä ekumeenisten suhteiden solmiminen ja ylläpito. [Wikipedia](#)

Synty: 29. joulukuuta 1893, [Mikkeli](#)

Kuoli: 4. elokuuta 1975, [Helsinki](#)

Seuranneessa keskustelussa Gulin sanoi Niinivaaran kirjaa loistavaksi ja antoi siitä arvosanan 10+. Tiililä oli niin pettynyt piispaansa, että tiedusteli Salomieheltä mahdollisuutta siirtyä Turun hiippakuntaan ja oli jo kirjoittamassa asiasta anomusta, kun Gulinin kirje sai hänet muuttamaan mielensä. Pitkässä kirjeessä Gulinille Tiililä sanoi, että häntä suretti se, että Gulin ja Pinomaa olivat jo pitkään antaneet tukensa ryhmälle, **"jonka päämääränä on tappaa uskonnollinen elämä kirkostamme"**. Tiililän mielestä se oli kummallista, koska Gulin ja Pinomaa olivat muuten edustaneet herätyskristillisyyttä. Tiililä ei voinut ymmärtää, että he tukivat niitä, **jotka puhuivat ivaten "pelastuskysymyksestä huolehtivasta kristillisyydestä"** (464).